

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ЩО ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ПРИЙНЯТТЯ, РЕЄСТРАЦІЇ ТА РЕАГУВАННЯ НА ПОВІДОМЛЕННЯ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Селюков В.С.

кандидат юридичних наук

Харківський національний університет внутрішніх справ

Ключові слова: прийняття повідомлень; реагування на повідомлення; організація реєстрації повідомлень про правопорушення; єдиний облік.

Keywords: Acceptance of Messages; response to the message; organization of registration of misdemeanor reports; single reckoning.

Система правоохоронних органів, що створена в Україні, постійно переживає значні зміни на шляху до наближення до Європейського співтовариства. Так у 2012 році з метою зменшення кількості укриття правопорушень прийнято новий Кримінальний процесуальний Кодекс України [1], що значно змінив процедуру порушення кримінальної справи. У 2015 році відбулась докорінна реформа правоохоронної системи, яка знаменувала новий етап у відносинах між громадськістю та поліцією.

Метою даного дослідження є проведення аналізу та систематизації тих проблем, з якими доводиться стикатись поліцейським під

час прийняття і реєстрації повідомлень та реагування на них в органах поліції, а також визначення змісту таких повідомлень. Саме на основі здобутого практичного досвіду висвітлити ті моменти, які викликають труднощі у практичній діяльності.

У сучасній науковій спільноті доволі багато уваги приділено питанню прийняття та реєстрації повідомлень про злочин. Даним питанням все частіше задаються науковці у сфері кримінального процесу, адже початок досудового розслідування є важливим етапом у процесі розслідування будь-якого кримінального правопорушення. Нажаль, складнощі процесу отри-

мання повідомлень про кримінальне правопорушення чи іншу подію майже жодного разу не освітлені у наукових працях.

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію»[2] поліцейський на всій території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу доби в разі звернення до нього будь-якої особи із заявою чи повідомленням про події, що загрожують особистій чи публічній безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких подій зобов'язаний вжити необхідних заходів з метою рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, і повідомити про це найближчий орган поліції. Відповідно до п. 4 розділу II Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події (далі – Інструкція), що затверджена наказом МВС України від 06.07.2015 [3], посадова особа органу поліції в разі перебування поза межами органу, в якому вона призначена, на території України в разі звернення до неї громадян або службових осіб із заявою чи повідомленням про події, які загрожу-

ють особистій чи громадській безпеці, або в разі безпосереднього виявлення таких зобов'язана вжити заходів щодо запобігання правопорушенням і їх припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, установлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, та охорони місця події і повідомити про це найближчий орган поліції.

Як бачимо Інструкція визначає більш розширений перелік дій, які повинен вчинити поліцейський у разі отримання повідомлення про подію, але в ній не враховані ті нормативні оновлення понятійного апарату діяльності поліції. Так в Інструкції все ще використовується поняття «громадської безпеки». Серед науковців різних рівнів та напрямів нині точаться дискусії з приводу різниці в поняттях «публічної» і «громадської» безпеки, але в контексті роботи, хочеться зауважити, що метою дослідження є окремі практичні проблеми, що виникають безпосередньо під час практичної діяльності поліцейських.

В даному аспекті варто приділити більшу увагу саме до визначення тих подій, які загрожують

особистій або публічній безпеці. Перед працівником поліції постає питання «Як визначити, чи загрожує саме це діяння публічній або особистій безпеці?». Найчастіше трапляється так, що працівники поліції повідомляють до органу поліції про якусь подію, якщо вона безпосередньо загрожує особистій безпеці людини, адже достовірно визначити, чи загрозу публічній безпеці майже не можливо.

У зв'язку з цим, доцільно більш точно регламентувати перелік тих обставин, за яких поліцейський повинен вчиняти вищевказані дії. Давайте уявимо, що свідомий, добропорядний поліцейський побачить або виявить іншим шляхом явне правопорушення. Чи повідомить він до поліції про подію і чи вчинить усіх необхідних дій? Авжеж. А от з іншого боку, якщо з'ясується, що якийсь поліцейський під час чергової відпустки отримав заяву чи повідомлення у такій формі, що явно не вбачає ознак правопорушення, але в подальшому з'ясовано, що правопорушення мало місце і поліцейському про це заявляли, поліцейський буде притягнутий до дисциплінарної відповідальності. Отож, як висновок, для забезпе-

чення більш дієвого механізму забезпечення публічної безпеки та порядку.

Поряд із зазначеною проблемою є також ряд інших питань, серед них проблема ведення єдиного обліку правопорушень. Деякі автори визначають єдиний облік як механізм фільтрації справ при реєстрації[4, 55] злочинів, інші – як дієвий механізм взаємодії з громадськістю для підтримання публічної безпеки та порядку.

З практичної точки зору не можна однозначно підтримати якусь із зазначених думок. Так, відповідно до Інструкції, єдиний облік – це прийняття та реєстрація органами поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

На прикладі одного з відділів поліції м. Харкова можна прорахувати хоча кількісні показники заяв і повідомлень, та проблеми, які виникають при їх реєстрації. Станом на 01.09.2018 за 2018 рік в відділі поліції «А» у м. Харкові зареєстровано 40780 повідомлень про кримінальне правопорушення чи іншу подію. З усієї маси отриманих повідомлень лише 4097 (10,04 %) повідомлень внесені до ЄРДР. Врахо-

вуючи вимоги ст. 214 КПК України, п. 5 розділу III Інструкції та вимоги доручення НПУ від 02.06.2017 № 5794/01/25-2017 «Про додаткові заходи щодо дотримання законності під час розгляду заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення» усі заяви і повідомлення повинні бути вивчені начальником слідчого підрозділу відділу або відділення поліції, куди надійшло дане повідомлення. Отож, враховуючи кількість повідомлень у відділі поліції «А», щодня начальник слідчого підрозділу повинен вивчати 188 матеріалів єдиного обліку. Враховуючи що на вивчення одного матеріалу необхідно щонайменше 3 хвилин, можна підрахувати, що керівнику слідчого підрозділу необхідно лише 9 годин вивчати матеріали щоденно, що надійшли до підрозділу на предмет наявності в них ознак злочину. Отож, норма, щодо безперервності діяльності начальника слідчого підрозділу реально працює.

Крім того, відповідно до вимог пп.2 п.2 розділу VII Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформуван-

ня в органах (підрозділах) Національної поліції України, затвердженої наказом МВС України від 16.02.2018 № 111 [5], під час отримання повідомлень про тяжкі, особливо тяжкі злочини, правопорушення або події, які можуть викликати суспільний резонанс, та особисто з місця події доповідають начальникові ГУНП або особі, яка виконує його обов'язки, на місце події виїжджають начальники територіальних відділів поліції. Отож, все в тому ж відділі поліції «А» за той самий період начальник відділу поліції 1590 разів виїжджав на місце пригоди з черговим нарядом (899 особливо тяжких і 691 тяжкий злочин зареєстровано у звітній період), тобто 7 разів на день.

Враховуючи викладене, варто зауважити, що дієвість даних норм викликає великі сумніви.

Як підсумок варто зазначити, що процес організації діяльності територіальних відділів та відділень поліції щодо прийняття, реєстрації та реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення або інші події потребує більш ретельного доопрацювання та удосконалення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379.
3. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1377 // Офіційний вісник України від 22.12.2015 – 2015 р., № 99.
4. Оцінка ефективності роботи поліції в Україні: від “палиць” до нової системи (на прикладі органів досуд. розслідування). Науково-практичне видання / Крапивін Є.О. – Київ: Софія-А, 2016. – 120 с.
5. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ МВС України від 16.02.2018 № 111 // Офіційний вісник України від 20.04.2018 – 2018 р., № 31.